

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over onder meer de Geannoteerde agenda voor de formele Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking van 21 november 2023 (Kamerstuk 21 501-04, nr. 264).

De voorzitter van de commissie,
Wuite

Adjunct-griffier van de commissie,
Prenger

Inhoudsopgave

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inbreng VVD-fractie
Inbreng PvdD-fractie
Inbreng BBB-fractie
Inbreng SGP-fractie

II. Antwoord / Reactie van de Minister

III. Volledige agenda

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inbreng leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie danken de Minister voor de toegezonden geannoteerde agenda voor de Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking van 21 november 2023 en hebben daarover de volgende vragen en opmerkingen.

De Minister schrijft dat als gevolg van de verschillende staatsgrepen in Niger, Burkina Faso, Soedan en Mali, Nederland de ontwikkelingssamenwerking in deze landen heeft aangepast of opgeschort. Wat heeft Nederland concreet gedaan per beschreven land? En per wanneer en tot hoe lang? En met welke andere EU-lidstaten trekt Nederland hierin concreet op? Wat gebeurt er met de ontwikkelingssamenwerkingsgelden die voor deze beschreven landen waren gereserveerd? Welke EU-lidstaten passen de ontwikkelingssamenwerkingsrelatie met de beschreven Afrikaanse landen niet aan?

De Minister schrijft over de Oekraïne-faciliteit. Hoe staat het met de werkzaamheden van de Oekraïne-gezant? Wat is er sinds zijn benoeming afgelopen juli gedaan? Waar zitten de knelpunten en uitdagingen en wat zijn deze?

Met betrekking tot feministisch buitenland beleid schrijft de Minister dat landen als Frankrijk, Duitsland, Luxemburg en Spanje een soortgelijk beleid hebben. Hoe zit het met de andere EU-lidstaten? Hebben die geen beleid hierop? Onderschrijven alle andere EU-lidstaten wel het Nederlands feministisch buitenland beleid? Zo nee, welke EU-lidstaten niet?

Inbreng leden van de PvdD-fractie

De leden van de PvdD-fractie lezen dat Nederland in EU-verband het belang van snelle voortzetting van EU-ontwikkelingssamenwerking aan de Palestijnse gebieden benadrukt. Deze leden lezen ook dat het kabinet het stopzetten van ontwikkelingssamenwerking, zeker in de huidige context, een zeer instabiele situatie verder verergeren en ernstige gevolgen kunnen hebben voor de Palestijnse bevolking.

Deze leden steunen ontwikkelingshulp aan de Palestijnse gebieden vanzelfsprekend, maar het feit dat Nederland dat doet en tegelijk niet pleit voor een onmiddellijk staakt-het-vuren, schuurt wat deze leden betreft.

Het kabinet zet, ondanks de druk vanuit internationale organisaties en een groot deel van de Nederlandse bevolking, nog steeds in op «humanitaire pauzes». Dat komt neer op pauzes van een paar uur, waarna de Israëlische regering weer verder mag bombarderen. Daar lijden niet alleen de Palestijnse burgers onder, maar ook de door Hamas gegijzelde mensen zijn onveilig. Daarbij komt dat de aanvallen worden gedaan met door Nederland geleverde onderdelen voor F35's. Om ontwikkelingsgeld te

geven en tegelijk bij te dragen aan verdere escalatie, is tegenstrijdig. Is de Minister dat met deze leden eens? Daarbij blijkt uit de memo van defensie dat de Israëlische regering bewust infrastructuur bombardeert. Daar kijkt het kabinet van weg. Is de Minister het met de leden van de PvdD-fractie eens dat het Nederlandse kabinet daarmee op geen enkele manier bijdraagt aan duurzame vrede? Kan de Minister uitleggen waarom het de Israëlische bombardementen, die bewust gericht zijn op infrastructuur, steunt en daar zelfs onderdelen voor aanlevert? Kan de Minister uitleggen waarom het ontwikkelingsgeld wil geven zonder daarnaast op te roepen tot een staakt-het-vuren?

De leden van de PvdD-fractie lezen dat de Rijksoverheid met beleid voor ontwikkelingssamenwerking conflicten en instabiliteit wil voorkomen.¹ Bent u het met deze leden eens dat het tegenstrijdig is om als Nederland zijnde F-35 onderdelen te blijven leveren aan Israël en daarmee indirect mogelijk internationaal humanitair recht te schenden en tegelijkertijd ontwikkelingssamenwerking te bieden?

«Israël straft de Palestijnen collectief. Er is mogelijk sprake van etnische zuivering», zegt universitair docent internationaal strafrecht Marieke de Hoon.² Is de Minister het eens dat Nederland altijd internationaal de plicht heeft om etnische zuiveringen te voorkomen? Bent u het met deze leden eens dat het voorkomen van een etnische zuivering de hoogste prioriteit zou moeten hebben? Gaat de Minister daar tijdens de Raad aandacht voor vragen? Zo ja, op welke manier? Zo nee, waarom niet?

Uit onderzoek van Save the Children bleek dat vorig jaar al vier op de vijf kinderen in de Gazastrook na 16 jaar blokkade door Israël leven met depressie, verdriet en angst. Kinderen in Israël hebben ook te maken gehad met een toename in geweld, met ernstige gevolgen voor hun geestelijke gezondheid en welzijn. Neemt het kabinet de Palestijnse en Israëlische kinderen in acht op het moment dat het beslissingen maakt ten aanzien van de situatie? Zo ja, op welke manier? Hoe ziet het de toekomst van Palestijnse en Israëlische kinderen voor zich, op het moment dat het geweld aanhoudt?

De leden van de PvdD-fractie lezen in het NRC dat het ministerie niet inhoudelijk wil ingaan op de politieke memo en benadrukt dat het om slechts één van een «veelvoud van bronnen» gaat die worden gebruikt bij het opstellen van beleidsadviezen aan de Minister. Deze leden zijn benieuwd welke bronnen het kabinet verder gebruikt? Deze leden hebben namelijk gelezen dat het kabinet gevechtspauzes wil, ook om door onafhankelijken te laten vastleggen hoe ernstig de situatie in Gaza is.³ Kunnen deze leden daaruit opmaken dat het kabinet de in Gaza aanwezige organisaties, zoals het Rode Kruis en de VN-agentschappen, maar ook journalisten, niet onafhankelijk acht? Daarbij willen deze leden graag weten waarom een zwaarwegende bron als de analyse van een document van de Israëlische regering zelf, door de Nederlandse Defensie-attaché, in combinatie met de analyses van onafhankelijke organisaties, niet doorslaggevend is om voor een staakt-het-vuren te pleiten?

---

¹ Nederlands beleid ontwikkelingssamenwerking | Ontwikkelingssamenwerking | Rijksoverheid.nl

² NRC, 14 oktober 2023, VN-deskundige roept op tot staakt-het-vuren, waarschuwt voor etnische zuivering in Gaza – NRC

³ BNR Nieuwsradio, 9 november 2023, Ollongren: «We blijven oproepen tot een gevechtspauze in Gaza» | BNR Nieuwsradio

Inbreng leden van de BBB-fractie

De leden van de BBB-fractie hebben op basis van de stukken voor het schriftelijk overleg de volgende vragen geformuleerd. Hoe ziet de Minister de definitie van «Palestijnse gebieden»? En hoe betreft dit de Gaza strook?

Inbreng leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben de stukken bij de formele Raad Buitenlandse Zaken over Ontwikkelingssamenwerking d.d. 21 november met belangstelling gelezen en hebben de volgende vragen.

Het is goed dat de EU ontwikkelingssamenwerking wil doorzetten zonder kwaadwillende regimes te versterken in de hoorn van Afrika en de Sahel. Hoe beoogt het kabinet dit precies te doen, zo vragen de leden van de SGP-fractie? Wordt daarbij gebruik gemaakt van lokalisatie en het maatschappelijk middenveld? Welke rol ziet het kabinet voor NGO's met een religieus karakter?

De leden van de SGP-fractie zijn verrast door de grote steun voor het continueren van EU ontwikkelingssamenwerking en uitkeringen van EU-fondsen voor de Palestijnse Autoriteit en de Palestijnse Gebieden, en door de Nederlandse wens om na de Review steun snel voort te zetten. Beamt het kabinet dat de uitkomst van de review aanleiding kan geven tot andere keuzes? Hoe houdt het kabinet rekening met de destructieve rol van de Palestijnse Autoriteit die nu al bekend is, met onder meer het haatzaaien in lesmethoden en via de publieke opinie, en betalingen aan het «martelarenfonds», zo vragen de leden van de SGP-fractie.

Het kabinet zet met het EU-genderactieplan (GAP)III in op thema's als gendergelijkheid en beleid voor Seksuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten (SRGR). Hoe nadrukkelijk wordt er in het SRGR-beleid ook gewerkt aan de positie van de vrouw, zodat zij zelfstandig kan kiezen om een zwangerschap uit te dragen in plaats van abortus te laten plegen, zo vragen de leden van de SGP-fractie. Welke ruimte en steun is er om het leven te kiezen, naast dat er onder het SRGR-beleid abortussen worden uitgevoerd? Is het kabinet het met de leden van de SGP-fractie eens dat het leven in beginsel en ten principale de voorkeur verdient boven een levensbeëindigende abortus?

De leden van de SGP-fractie lezen met verbazing dat 85% van de externe activiteiten van de EU moeten bijdragen aan gendergelijkheid. Dit is een zeer hoog percentage. Hoe is tot dit percentage gekomen; waarop is dit gebaseerd? Hoe gewenst is dit in verschillende landen met meer traditionele samenlevingen? Wordt ook met die context rekening gehouden? Erkent het kabinet dat hiermee soms de steun vanuit Chinese investeringen of Russische huurlingen aantrekkelijker zou kunnen zijn voor een land, zo vragen de leden van de SGP-fractie. Heeft de regering een analyse van welke donoren in verschillende Afrikaanse en Aziatische landen het meeste investeren en wie de meest compatibele of conflicterende eisen stelt? Is met de bovengenoemde 85% van externe activiteiten die aan gendergelijkheid moet bijdragen nog genoeg ruimte om sowieso werk te maken van topprioriteiten als ziektebestrijding, armoedebestrijding, en veiligheidsproblematiek in ontwikkelingslanden, zo vragen de leden van de SGP-fractie. Met andere woorden, veroorzaakt dit geen onwenselijke afleiding?

II. Antwoord / Reactie van de Minister

III. Volledige agenda

Geannoteerde agenda voor de formele Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking van 21 november 2023. 2023Z19068 – Brief regering d.d. 10-11-2023, Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, E.N.A.J. Schreinemacher

Verslag van de informele Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking van 4-5 september 2023. 21 501-04, nr. 263 – Brief regering d.d. 22-09-2023, Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, E.N.A.J. Schreinemacher

Situatie in Soedan en de humanitaire crisis. 29 237, nr. 188 – Brief regering d.d. 17-10-2023, Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, E.N.A.J. Schreinemacher